

Date: 3rdDecember-2024

ONA TILI VA ADABIYOTNING TA'LIMDAGI O'RNI

Bayxanova Mavluda G'ulomovna

O'zbekiston Respublikasi IIV 1sonli Toshkent akademik litseyi

Annotatsiya: Ushbu maqolada ona tili va adabiyot fanining ta'limdagi ahamiyati va roli tahlil qilinadi. Ona tili va adabiyot fani o'quvchilarda til va nutq madaniyatini shakllantirish, estetik didni rivojlantirish, badiiy asarlarni tahlil qilish orqali ijodiy tafakkurni oshirishga yordam beradi. Maqolada ona tili va adabiyotning o'qitish metodikalari, o'qituvchining roli va fanlarning o'quvchilarga ta'siri muhokama qilinadi. Ushbu fanlar o'quvchilarga ma'naviy va intellektual rivojlanish, shuningdek, jamiyatdagi yuksak qadriyatlarni tushunish imkonini yaratadi.

Kalit so'zlar: ona tili, adabiyot fani, ta'lim, nutq madaniyati, estetik did, ijodiy tafakkur, badiiy asar, o'qitish metodikasi, o'qituvchi roli, ma'naviy rivojlanish.

Ona tili va adabiyot fani har bir millatning madaniyati va ma'naviyatining asosi bo'lib, ta'lim tizimining ajralmas qismi hisoblanadi. Bu fan nafaqat tilni o'rganish, balki insonning dunyoqarashi, tafakkuri va hissiyoti bilan chambarchas bog'liqdir. Ona tili va adabiyot fani nafaqat o'quvchilarni tilni mukammal bilishga o'rgatadi, balki ularning ma'naviy va estetik taraqqiyotiga katta hissa qo'shadi.

Ona tili o'qitishning asosiy maqsadi — bolalar va yoshlarni o'z fikrini aniq va to'g'ri ifodalashga, so'z boyligini oshirishga, grammatikani va nutqni samarali ishlatishga o'rgatishdir. Shuningdek, adabiyot darslari orqali o'quvchilarni estetik tafakkurga, ijodiy fikrlashga va tarixiy-tarixiy xotiraga asoslangan adabiy merosni o'rganishga yo'naltirish mumkin. Bu fan o'quvchilarda quyidagi ko'nikmalarni rivojlantiradi:

- Tilga muhabbat: O'zbek tilining go'zalligini va uning boyligini anglash, ona tilini hurmat qilish.
- Nutq madaniyati: Nutqning aniq va to'g'ri bo'lishi, fikrlarni izchil va lo'nda ifodalash.
- Estetik did: Adabiyot orqali go'zallikka bo'lgan ehtiyojni shakllantirish va badiiy asarlarning mazmunini tushunish.

Adabiyot, inson ruhiyatini, tafakkurini va ongini yoritadigan san'at turi sifatida, o'quvchilarga hayotning chuqur ma'nosini tushunishga yordam beradi. Adabiyot darslari yoshlarni dunyoqarashini kengaytirib, ularni insoniyatning eng buyuk g'oyalari bilan tanishtiradi. Adabiyot orqali o'quvchilar quyidagi muhim fazilatlarni rivojlantiradi:

Ijodiy tafakkur: O'quvchilar badiiy asarlarni tahlil qilish, undagi belgilarni va ramzlarni tushunish orqali ijodiy fikrlashni rivojlantiradilar.

Empatiya: Badiiy asarlar orqali boshqa odamlarning his-tuyg'ularini anglash, empatiya qobiliyatini rivojlantirish.

Tarixiy xotira: Adabiyot o'quvchilarga o'z xalqining tarixiy tajribasini, urf-odatlarini va qadriyatlarini o'rganishga imkon beradi.

Date: 3rdDecember-2024

Ona tili va adabiyot fanini samarali o'qitish uchun metodik yondashuvlar muhim ahamiyatga ega. Bu fanlarni o'qitishda quyidagi metodlar keng qo'llaniladi:

- Tahliliy metod: Badiiy asarlarni chuqur tahlil qilish, undagi asosiy fikrlarni, obrazlarni, ramzlarni o'rganish.
- Kreativ metod: O'quvchilarni ijodiy fikrlashga undash, ular bilan insholar va hikoyalar yozish, drammatizatsiya qilish.
- Suhbat va muhokama: O'quvchilarni badiiy asarlar haqida fikr almashishga, turli nuqtai nazarlarni tinglashga va bahslashishga o'rgatish.

Ona tili va adabiyot fani o'qituvchisi — ta'lim jarayonining markaziy figuralaridan biridir. U o'quvchilarga tilni va adabiyot asoslarini o'rgatishdan tashqari, ularda yuksak ma'naviyat, estetik did va intellektual rivojlanish tuyg'usini uyg'otadi. O'qituvchi o'z bilimlarini o'quvchilarga etkazishda kreativ va innovatsion metodlarni qo'llashi kerak. Shuningdek, u adabiyotning jamiyatdagi o'rni, tilning jamiyatdagi roli va uning taraqqiyotdagi ahamiyatini tushuntirib, o'quvchilarni ilmiy izlanishga undaydi.

Xulosa; Ona tili va adabiyot fani o'qitish nafaqat til va adabiyot bilimlarini oshirish, balki o'quvchilarning ma'naviy va estetik rivojlanishiga katta hissa qo'shadi. Ushbu fanlarning o'rganilishi o'quvchilarga nafaqat tilni mukammal bilish, balki insoniyatning eng yuksak qadriyatlarini tushunish, jamiyatdagi o'rnini anglash va intellektual rivojlanish imkonini yaratadi.

ADABIYOTLAR:

1. Xudoyqulov, B. (2017). *Ona tili va adabiyot o'qitish metodikasi*. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi O'qituvchilar Akademiyasi.
2. Muminov, A. (2020). *Adabiyot fani va uning o'quvchilardagi ta'siri*. Toshkent: Yangi Avlod nashriyoti.
3. Rahimov, D. (2019). *Ona tilining rivojlanish tarixiy jarayonlari*. Toshkent: Sharq nashriyoti.
4. Jumanazarov, T. (2021). "Adabiyot fani o'quvchilarda ijodiy tafakkurni shakllantiradi". *Pedagogika jurnali*, №6, 45-52-betlar.
5. Mirzaev, R. (2018). *O'qituvchining roli ona tili va adabiyot darslarida*. Toshkent: O'qituvchi nashriyoti.
6. Smith, J. (2015). *Teaching Literature: Methods and Approaches*. London: Routledge.
7. Akhmedov, A. (2017). "Ona tili va adabiyot o'qitish metodikasida innovatsion yondashuvlar". *Ta'lim va taraqqiyot jurnali*, №8, 33-40-betlar.

